

HEPREALAISEN KALENTERIN MÄÄRÄYTYMINEN PÄÄPIIRTEISSÄÄN

Johanan Ben-Israel 5770 — יוחנן בן-ישראל ה'תש"ע

Vuorilinnan Opintokeskus – <http://www.metzudah.com>
Copyright © Johanan Ben-Israel 2010

Päivitetty 21.03.2010

Heprealainen kalenteri noudattaa Kuun kiertoa. Kuukauden ensimmäisenä päivänä uuden Kuun sirppi näkyy ensimmäisen kerran, kun se on ollut poissa näkyvistä noin kolme päivää ja yötä. Kuun kierrosta johtuen kuukaudessa voi olla vain 29 tai 30 päivää. Raamatun aikana uuden Kuun näkymistä seurattiin ja juhlittiin, nykyisinkin synagogassa luetaan erityiset uuden Kuun jaksot.

Toisen pyhäkön aikana Jerusalemissa havaittu uusi Kuu ilmoitettiin merkkitulit vuorten huipuilla, joten tieto levisi pian koko juutalaisten asuttamaan maailmaan. Myöhemmin kun samarialaiset syyttivät väärää tulia, alettiin lähettää sanansaattajia. Täysi Kuu osuu puoleen kuuhun eli kuukauden 14. tai 15. päivään.

Heprealaisessa vuodessa on 12 kuukautta, mutta koska tällainen vuosi on noin 11 päivää aurinkovuotta lyhyempi, pitää joka kolmas vuosi ja välillä joka toinen vuosi lisätä ylimääräinen kuukausi, jotta vuodenaajat pysyvät oikeilla paikoillaan. Tooran tärkeimmät Herran määräämät juhlat pääsiäinen, viikkojuhla ja lehtimajojen juhla – joita jokaisen kynnelle kykenevän israelilaisen tuli mennä Jerusalemiin juhlimaan – liittyvät viljan ja muun sadon korjaamiseen ja ovat siten sidottuja vuodenaikoihin: kevät ja syksy. Kylmän talven ja kuumen kesän aikana ei ole Herran juhlia.

Yhdeksäntoista vuoden jaksoissa ylimääräinen kuukausi lisätään seitsemänä vuonna, ne ovat kolmas, kuudes, kahdeksas, 11., 14., 17. ja 19. Sitten taas alkaa uusi jakso. Kolmastoista kuukausi lisätään aina ennen vuoden viimeistä kuukautta, joka on *Adar*. Ylimääräisen kuukauden nimeksi tulee *Adar I* ja sen jälkeinen kuukausi *Adar II* vastaa normaalia *Adarkuuta*. Näin puurimjuhla (*Purim*) vietetään 13-kuukautisena vuonna vasta toisen *Adarkuun* aikana.

Raamatun aikoina ylimääräinen kuukausi lisättiin silloin, kun ohra ei ollut vielä kypsää keväällä kahdentoista kuukauden kuluttua edellisestä pääsiäisestä (*Pesah*), koska happamattomanleivän juhlan (*Hag haMatsot*) toisena päivänä tuotiin pyhäkköön ohran uutislyhde. Makaronivehänä kypsyy vasta alkukesästä viikkojuhlan (*Hag haŠavu'ot*) aikaan, jolloin sen uutinen tuotiin.

[Koraanissa kritisoidaan tätä ylimääräisten kuukausien lisäämistä (Koraani 9:36-37), koska islamilainen kalenteri on lähes puhtaasti kuukalenteri. Kuukausi alkaa, kun uuden Kuun sirppi ensimmäisen kerran havaitaan Mekassa. Näin esimerkiksi paastokuukausi *Ramadan* voi olla mihin vuodenaikaan tahansa ja se kiertääkin kaikki vuodenaajat läpi noin 20 vuoden jaksoissa.]

Nykyiseen muotoonsa heprealainen kalenteri kehittyi vasta keskiajalla ja *Rambam* (rabbi Moše ben Maimon, *Maimonides*) kiteytti sen teoksessaan *Mišne Tora* vuonna 1178. Kalenteri noudattaa seuraavia periaatteita:

1. Suuri sovitusten päivä (*Jom haKippurim*) ei saa osua viikon kuudennelle päivälle (perjantai) eikä ensimmäiselle päivälle (sunnuntai), jotta paasto voidaan lopettaa ja aloittaa sääntöjen mukaan
2. Lehtimajojen juhlan viimeinen seitsemäs päivä, suuri pelastus (*Hoša' na Rabba*), ei saa olla *šabatina*, jotta kaikki siihen liittyvät juhlallisuudet voidaan viettää joka vuosi

Periaatteiden mukaan uusi vuosi (*Roš haŠana*) eli pasuunansoiton päivä (*Jom T^eru'a*), voi olla vain viikon toisena (maanantai), kolmantena (tiistai), viidentenä (torstai) tai seitsemäntenä päivänä, siis *šabatina*. Näitä päiviä kutsutaankin uuden vuoden porteiksi.

Adarkuun tai Adar II kuukauden alusta on Tišreikuun loppuun aina 236 päivää. Ensimmäisestä Tooran juhlasta, pääsiäisestä (*Pesah*), viimeiseen Tooran juuhlaan, kahdeksannen päivän juhla kokoukseen (*Semini 'Atseret*), on 185 päivää. Tämä on mahdollista vain, kun seuraavissa kuukausissa on aina tietty vakiomäärä päiviä: Adar tai Adar II 29 päivää, Nisan 30, Ijjar 29, Siwan 30, Tammuz 29, Av 30, Elul 29 ja Tišrei 30 päivää.

Oikea uuden vuoden portti avataan lisäämällä tarvittaessa ylimääräinen päivä Hešwan- tai Kislewkuuhun, tai molempiin, joten niissä voi olla 29 tai 30 päivää tarpeen mukaan. Lisäksi joka 17. vuosi tarvitaan ylimääräinen päivä, jotta kuukalenteri ei jäisi aurinkovuodesta jälkeen. Heprealainen kalenteri on oikeastaan kuu-aurinkokalenteri. [Sen sijaan islamilainen kalenteri on havaintoihin perustuva kuukalenteri pienin lisäyksin, eikä se tunne vuodenaikoja.]

Heprealaisessa kalenterissa säännöllisenä vuonna (*kesidran*) Hešwankuussa on 30 ja Kislewkuussa 29 päivää, lyhyenä vuonna (*haser*) kummassakin kuussa on 29 päivää, ja pitkänä vuonna (*male*) kummassakin kuussa on 30 päivää. Näin 12-kuukautisessa vuodessa voi olla 353, 354 tai 355 päivää. Vastaavasti 13-kuukautisessa vuodessa voi olla 383, 384 tai 385 päivää.

Huomaa, että vaikka raamatullinen Tooran vuosi alkaakin Nisankuusta, nykyinen uusi vuosi (*Roš haŠana*) on keskellä vuotta Tišreikuussa siksi, että kuninkaät laskivat hallitusvuotensa aina seitsemännestä kuusta eli vuoden puolivälistä. Näin *Roš haŠana* on juutalaisessa perinteessä myös kuninkaiden syntymäpäivä. Nykyinen heprealainen kalenteri ja vuosi alkaa aina Tišreikuusta, vaikka jokainen juutalainen tietää Nisankuun raamatullisen vuoden ensimmäiseksi kuuksi.

Heprealaisten kuukausien nimet.

12 - KUUKAUTINEN VUOSI				13 - KUUKAUTINEN VUOSI		
Kuukausi	Päiviä	Hepreaksi	Raamatussa eri rinnakkaisnimi	Kuukausi	Päiviä	Hepreaksi
1. Nisan	30	נִסָּן	אָבִיב	1. Nisan	30	נִסָּן
2. Ijjar	29	*1 אֵיָר	זֵיו	2. Ijjar	29	אֵיָר
3. Siwan	30	סִיָּוֹן		3. Siwan	30	סִיָּוֹן
4. Tammuz	29	*2 תַּמּוּז		4. Tammuz	29	תַּמּוּז
5. Av	30	*2 אָב		5. Av	30	אָב
6. Elul	29	אֶלּוּל		6. Elul	29	אֶלּוּל
7. Tišrei	30	*1 תִּשְׁרֵי	אֵיתָנִים	7. Tišrei	30	תִּשְׁרֵי
8. Hešwan	29 / 30	*1 חֶשְׁוֹן	בּוּל	8. Hešwan	29 / 30	חֶשְׁוֹן
9. Kislew	29 / 30	כֶּסֶלּוֹ		9. Kislew	29 / 30	כֶּסֶלּוֹ
10. Tevet	29	טֵבֵת		10. Tevet	29	טֵבֵת
11. Ševat	30	שֵׁבֵט		11. Ševat	30	שֵׁבֵט
				13. Adar I	30	אָדָר א
12. Adar	29	אָדָר		12. Adar II	29	אָדָר ב

*1 Kuukauden nimi ei esiinny Raamatussa. *2 Sana esiintyy Raamatussa toisessa merkityksessä.